

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

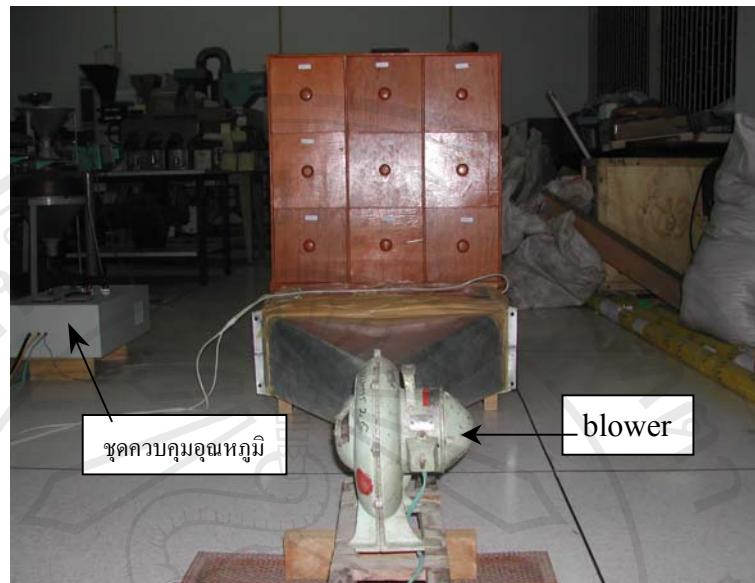
3.1 วัสดุและอุปกรณ์

- 3.1.1 ลำไยพันธุ์ คอ เกรด A (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 22-24 มิลลิเมตร หรือ มีจำนวนผลประมาณ 80-94 ลูก/กิโลกรัม)
- 3.1.2 เครื่องต้นแบบจำลองการอบแบบ Batch type
- 3.1.3 เครื่องวัดความเร็วลมชนิดใบพัด (Vane anemometer)
- 3.1.4 พรอทวัดอุณหภูมิพิคัด 0-100 องศาเซลเซียส
- 3.1.5 เครื่องชั่งน้ำหนักพิคัด 7 กิโลกรัม
- 3.1.6 เครื่องชั่งดิจิตอลความละเอียด 0.01 กรัม
- 3.1.7 ตู้อบชนิดสุญญากาศ (Vacuum oven)
- 3.1.8 อุปกรณ์หาปริมาตรและความถ่วงจำเพาะของวัสดุ
- 3.1.9 เครื่องวัดค่าความแข็งแรงของวัสดุ Texture analyzer
- 3.1.10 เวอร์เนียคาลิเปอร์ (Vernier calipper)

3.2 การสร้างเครื่องต้นแบบจำลองการอบ

3.2.1 เตาอบทดลอง

ขนาดของกระบอกกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร สูง 80 เซนติเมตร ทำจากไม้อัดหนา 5 มิลลิเมตร แบ่งออกเป็น 3 ชั้นคือ ชั้นบน ชั้นกลาง และชั้นล่าง แต่ละชั้นจะสูง 20 เซนติเมตร ในหนึ่งชั้นจะแบ่งออกเป็น 3 ก่อ่ง ขนาดของก่อก่งบรรจุลำไย กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร สูง 20 เซนติเมตร แต่ละก่อก่งบรรจุลำไยประมาณ 4-5 กิโลกรัม ใช้ Heater ขนาด 1200 วัตต์ จำนวน 4 เส้น เป็นตัวทำความร้อน บรรจุอยู่ในก่อก่งซึ่งทำจากเหล็กหนา ½ มิลลิเมตร หุ้มด้วยฉนวนใยแก้วกันความร้อน และมีพัดลม Blower ขนาด ½ Hp 1 ตัว ส่งผ่านลมร้อนไปยังลำไยที่บรรจุอยู่ในก่อก่งทั้ง 3 ชั้น กระแสลมจะผ่านอุโมงค์ลมไปยังแผง Heater ซึ่งอยู่ถัดจากท่อกระจายลม จากนั้นจะผ่านไปยัง Plenum chamber ที่อยู่ด้านล่างของชั้นที่บรรจุลำไย ดังรูป 3.1

รูปที่ 3.1 ภาพแสดงเตาอบถ้ำไขที่ใช้ในการทดลอง

3.2.2 ระบบให้ความร้อนและควบคุมอุณหภูมิ

การอบแห้งลำไยโดยทั่วไปเกษตรกรนิยมใช้แก๊สหุงต้มเป็นเชื้อเพลิงกำเนิดความร้อนในการอบ และใช้อุณหภูมิสูง ประมาณ 80 องศาเซลเซียส ในการลดความชื้น สำหรับงานวิจัยนี้มีขนาดเล็กจึงได้ทำการออกแบบระบบให้ความร้อนของเครื่องอบเป็นแบบขดลวดความร้อนใช้พลังงานจากไฟฟ้า ใช้เส้นลวดความร้อนแบบครีป (Fin heaters) ขนาด 1200 วัตต์ จำนวน 4 เส้น บรรจุอยู่ในกล่องซึ่งทำจากโลหะแผ่นหุ้มด้วยใยแก้วกันความร้อน ดังรูป 3.2

การควบคุมอุณหภูมิ ทำการออกแบบให้ใช้เทอร์โมสแตท (Thermostat) แผงควบคุมเป็นระบบ (Magnetic control) เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับอุปกรณ์ พิกัดอุณหภูมิของเครื่องอยู่ที่ระหว่าง 0-200 องศาเซลเซียส ติดตั้งตัววัดอุณหภูมิไว้ที่ Plenum chamber ด้านเข้าของอากาศที่จะผ่านไปยังชั้นของการอบ ดังรูป 3.3

รูปที่ 3.2 กล่องบรรจุลวดความร้อนแบบครีป

(ก)

(ข)

รูปที่ 3.3 แผงควบคุมชุดให้ความร้อน (ก) ภายนอกกล่อง (ข) ภายในกล่อง

3.3 การดำเนินการทดลอง

ศึกษาถึงอัตราการลดความชื้น และแรงกดต่อการบอบ และแตกของผลลำไย ออกจากเครื่องจำลองการอบที่อุณหภูมิ ของการอบต่างๆ และวางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design มีชั้นของการอบ 3 ชั้น คือ ชั้นบน ชั้นกลาง และชั้นล่าง เป็น ตัวแทนของอัตราการลดความชื้น 3 อัตรา (Treatment) ความหนาทั้งหมด 60 เซนติเมตร ในการทดลองอบแบ่งเป็น 3 อุณหภูมิ คือ 60, 70 และ 80 องศาเซลเซียสรวม 3 การทดลอง แต่ละการทดลองมี 3 ซ้ำ (แต่ละกล่องคือ 1 ซ้ำ)

3.3.1 วิธีการทดลองมีดังนี้

3.3.1.1 การทดลองที่ 1 ทดลองหาผลของอัตราการลดความชื้น และแรงกดต่อการแตกของเปลือกลำไย

นำลำไยพันธุ์ คอ เกรด A (คือลำไยที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 22-24 มิลลิเมตร หรือ มีจำนวนผลประมาณ 80 ถึง 90 ผลต่อกิโลกรัม) มาคัดผลที่แตก มีตำหนิ หรือ มีรอยเปื้อนออก จากนั้นนำลำไยบรรจุเข้าลิ้นชักทั้ง 9 กล่อง ขนาด กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร สูง 20 เซนติเมตร ชั่งน้ำหนักให้ได้กล่องละประมาณ 5 กิโลกรัม โดยประมาณ บันทึกน้ำหนักเริ่มต้นของแต่ละลิ้นชัก

บันทึกข้อมูลของ อุณหภูมิขาเข้า และขาออกของเครื่องอบ ความชื้นสัมพัทธ์ น้ำหนักเริ่มต้นของลำไย ความเร็วลม ทุกๆ 3 ชั่วโมงจนกระทั่งครบ 12 ชั่วโมง หลังจากนั้นเปลี่ยนการบันทึกข้อมูลเป็นทุกๆ 6 ชั่วโมง จนกว่าจะได้เปอร์เซ็นต์ความชื้น หรือ เวลาที่กำหนดไว้

ทำการทดลอง เดินเครื่องอบแห้ง เปิดสวิตซ์พัดลม (Blower) หลังจากนั้นเปิด สวิตซ์ความร้อน (Heater) และปรับตั้งแผง ควบคุมความร้อนอุณหภูมิขาเข้าอยู่ที่ 60 องศาเซลเซียส ตรวจสอบได้จากเทอร์โมคัปเปิล (Thermocouple) และใช้ความเร็วลมขาออก 0.6 เมตรต่อวินาที ตลอดการทดลอง

เมื่อสิ้นสุดการทดลองให้เป่าลมเย็นทิ้งไว้ 30 นาทีโดยประมาณ เพื่อให้ลำไยอบแห้งเย็นตัวลง แล้วจึงเก็บตัวอย่างที่ทำการอบเสร็จแล้วไปวิเคราะห์หลังการอบ

3.3.1.2 การทดลองที่ 2 ทำการทดลองเช่นเดียวกับการทดลองที่ 1 โดยทำการปรับอุณหภูมิให้เป็น 70 องศาเซลเซียส

3.3.1.3 การทดลองที่ 3 ทำการทดลองเช่นเดียวกับการทดลองที่ 1 โดยทำการปรับอุณหภูมิให้เป็น 80 องศาเซลเซียส

3.4 การตรวจวัดคุณสมบัติทางกายภาพระหว่างการทดลองในห้องปฏิบัติการ

3.4.1 เปรอร์เซ็นต์ความชื้นของลำไยอบแห้งในการทดลอง

สุ่มตัวอย่างลำไยก่อนทำการทดลอง เพื่อนำไปหาเปอร์เซ็นต์ความชื้นเริ่มต้นทั้งก่อน และหลังการทดลองสิ้นสุดลง

ในระหว่างการทดลองหาอัตราการลดความชื้น และแรงกดต่อการบอบ และแตกของผลลำไย นำตัวอย่างที่ได้บรรจุไว้ในถุงตาข่าย และใส่ไว้ในกล่องแต่ละกล่องมาซึ่งน้ำหนักที่สูญเสียไปในระหว่างการลดความชื้นเพื่อที่จะนำค่าที่ได้มาใช้หาอัตราการลดความชื้น (รูปที่ 3.4) ใช้เครื่องชั่งดิจิตอลพิกัด 0.01 กรัม และทำการชั่งทุกๆ 3 ชั่วโมง ของการทดลองไปจนถึงชั่วโมงที่ 12 หลังจากนั้น จะทำการชั่งทุกๆ 6 ชั่วโมง จนกระทั่งสิ้นสุดการทดลอง

รูปที่ 3.4 ถุงใส่ตัวอย่างที่จะนำไปชั่งน้ำหนัก

ขณะทำการทดลองได้มีการหาความชื้นของลำไยแบบแยกส่วน คือ แยกหาความชื้น ใน เปลือก เนื้อ และในเมล็ด วิธีการคือ นำลำไยที่สุ่มออกมาจากทุกๆกล่อง กล่องละ 3 ตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาใส่รวมกันไว้ในกล่อง แล้วสุ่มตัวอย่างเพื่อให้เป็นตัวแทนของลำไยทั้งหมดเป็นจำนวน 10 ตัวอย่างของในแต่ละชั่วโมงการสุ่ม นำลำไยแกะแยกเปลือก เนื้อ และเมล็ดออกจากกันโดยใส่ใน can ชั่งน้ำหนัก และบันทึกค่า แล้วนำเข้าตู้อบสุญญากาศ (Vacuum Drying) โดยใช้อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส ใช้เวลา 24 ชั่วโมงตามมาตรฐาน AOAC (2000) ซึ่งใช้กับการหาความชื้นของพืชประเภทที่มีปริมาณน้ำตาลสูง เมื่อครบกำหนดเวลาจึงนำลำไยออกจากตู้อบสุญญากาศ ทิ้งไว้ให้เย็นในโถดูดความชื้น (Desiccator) หลังจากนั้นนำไปชั่งน้ำหนัก นำค่าที่ได้ไปคำนวณหาเปอร์เซ็นต์ความชื้น ตามสมการที่ 3.1 (วิวัฒน์ และ ชลทิศ, 2533)

$$M_w = \frac{(W_b - W_a) * 100}{W_b} \quad (3.1)$$

เมื่อ

M_w = เปอร์เซ็นต์ความชื้น (มาตรฐานเปียก)

W_b = น้ำหนักก่อนอบ (kg)

W_a = น้ำหนักหลังอบ (kg)

3.4.2 การบันทึกผลและตรวจวัดในการทดลอง

อุณหภูมิ

บันทึกอุณหภูมิอากาศร้อนขาเข้า และขาออกจากเครื่อง ทุกๆ 3 ชั่วโมงจนถึง 12 ชั่วโมง หลังจากนั้นทุกๆ 6 ชั่วโมง จนสิ้นสุดการทดลองโดยใช้เทอร์โมมิเตอร์พิกัด 100 องศาเซลเซียส

ความเร็วลม

วัดความเร็วลมขาออกเมื่อลมร้อนผ่านผลผลิตด้วยเครื่องวัดลม (Pocket Anemometer) เก็บข้อมูลแล้วทำการปรับตั้งให้ได้ความเร็วลมประมาณ 0.6 เมตรต่อวินาที

ความชื้นสัมพัทธ์

ใช้เทอร์โมมิเตอร์แบบกระเปาะเปียก และกระเปาะแห้งในการวัดเพื่อหา ค่าความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศขณะทำการทดลอง

น้ำหนักลำไย

นำถุงที่บรรจุตัวอย่าง (ถุงตาข่าย) มาชั่งทุกๆ 3 ชั่วโมง ไปจนถึง 12 ชั่วโมง หลังจากนั้นชั่งทุกๆ 6 ชั่วโมง จนถึงสิ้นสุดการทดลองโดยใช้เครื่องชั่งดิจิตอลพิกัด 0.01 กรัม

ความเปลี่ยนแปลงความหนาของเปลือก

สุ่มตัวอย่างลำไยสดจำนวน 15 ลูก นำมาวัดความหนาของเปลือกลำไย โดยใช้เวอร์เนียคาลิเปอร์ (Vernia calipper) วัด 3 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่ง บน กลาง และล่างของ ผล ก่อน และหลังการอบ จากนั้นนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

3.4.3 การวัดปริมาตรของผลลำไยที่เปลี่ยนแปลงขณะลดความชื้น

สุ่มตัวอย่างจากทุกกล่องกล่องละ 3 ลูก ทุกๆ 3 ชั่วโมงไปจนถึงชั่วโมงที่ 12 หลังจากนั้นทำการสุ่มทุกๆ 6 ชั่วโมง จนถึงสิ้นสุดการทดลอง

การวัดปริมาตรทำโดยนำภาชนะบรรจุน้ำซึ่งบนเครื่องชั่งดิจิตอลพิกัด 0.01 กรัม นำลำไยทั้งผลที่สุ่มได้มาชั่งในน้ำโดยใช้เครื่องมือพิเศษที่ได้ทำขึ้นมายึดติดกับขาตั้ง ดังรูปที่ 3.5 จากนั้นจุ่มผลลำไยลงในน้ำอ่านค่าที่ได้บันทึกไว้ หลังจากนั้นแกะเปลือกนำเนื้อที่ได้จุ่มลงในน้ำที่ได้เตรียมไว้ในขั้นตอนแรก บันทึกค่าที่อ่านได้จากเครื่องชั่ง จากนั้นนำมาคำนวณหาปริมาตรตามสมการ 2.7

นำค่าปริมาตรทั้งผลมาลบกับปริมาตรของเนื้อลำไย และลบกับปริมาตรของเปลือก ลำไย ก็จะได้ช่องว่างภายในผลของลำไยที่เกิดขึ้นจากการหดตัวของเนื้อลำไยขณะทำการลด ความชื้น ความถ่วงจำเพาะของผลลำไยหาได้จากสมการ 3.2

$$S_f = W_f / W_d \quad (3.2)$$

เมื่อ S_f = ความถ่วงจำเพาะของวัตถุ
 W_f = น้ำหนักวัตถุชั่งในอากาศ
 W_d = น้ำหนักของน้ำที่ถูกแทนที่ (น้ำหนักวัตถุที่ชั่งในน้ำ)

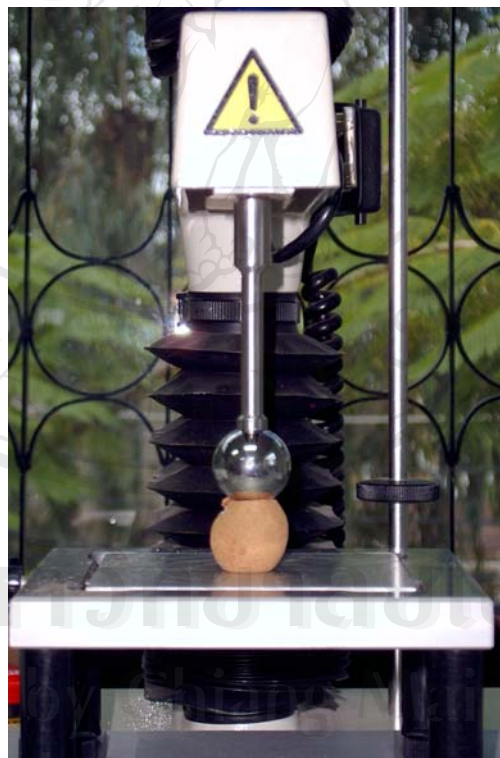
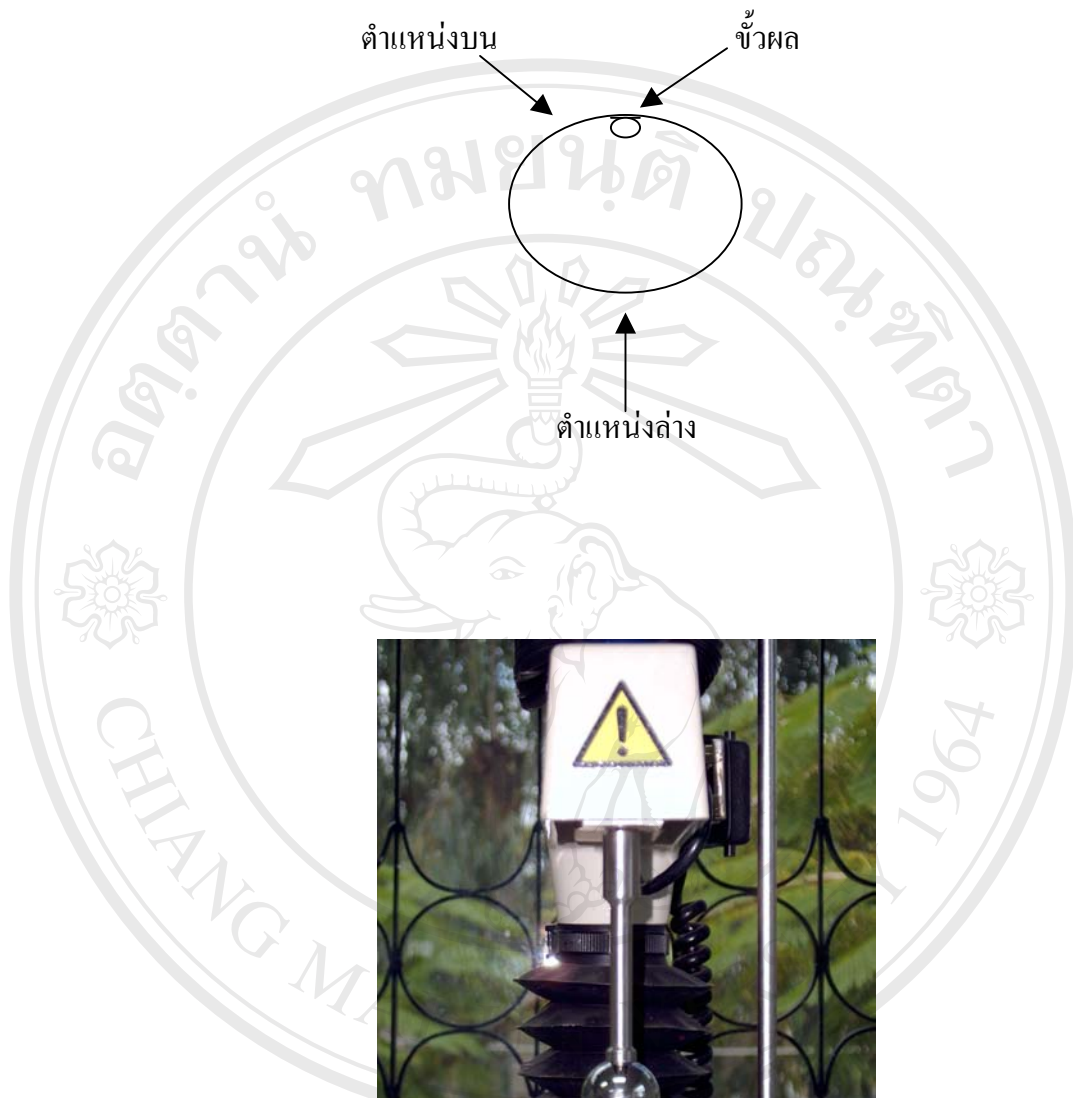

รูปที่ 3.5 เครื่องมือวัดปริมาณผลลำไย

3.4.4 การวัดค่าความแข็งแรงของเปลือก (Texture Analyzer)

สุ่มตัวอย่างจากทุกกล่องกล่องละ 3 ลูก ทุกๆ 3 ชั่วโมง ไปจนถึง 12 ชั่วโมง หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างไปวัดทุกๆ 6 ชั่วโมง จนสิ้นสุดการทดลอง

ใช้เครื่อง Texture Analyzer (รูปที่ 3.7) วัดค่าความแข็งแรงของเปลือกลำไยเพื่อประเมินว่าสามารถทนต่อแรงกดทับของลำไยในเตาอบที่จะรับได้ เพื่อจำลองการกดทับกันของลำไยในกระบะ โดยใช้หัวกดของเครื่อง Texture Analyzer ที่มีลักษณะเป็นทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 25 มิลลิเมตร ค่าที่ได้จะบอกถึงแรงสูงสุดที่ทำให้เปลือกลำไยเกิดความเสียหายมีหน่วยเป็น นิวตัน (N) นำค่าที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ในการทดสอบเบื้องต้นพบว่าส่วนที่มักจะเกิดการแตกของผลลำไย คือ ในส่วนโนนกใกล้กับขั้วผล และอีกส่วนคือการบวมของผลลำไยตรงบริเวณด้านล่างของผล จึงกำหนดให้เป็นจุดทดสอบแรงกดในการทดลอง ดังรูปที่ 3.6 เมื่อสิ้นสุดการทดลองทำการเก็บตัวอย่าง และนับจำนวนผลที่แตก และบวมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการสรุปผลการทดลอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 3.6 ตำแหน่งกดที่ใช้ในการทดลอง

รูปที่ 3.7 เครื่อง Texture Analyzer

เมื่อสิ้นสุดการทดลองได้ตรวจนับจำนวนตัวอย่างของผลที่แตก และผลที่บอบว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับอัตราการลดความชื้นว่ามีผลกับการแตก และบอบของผลลำไย หรือไม่

3.4.5 ความหนาแน่นรวม (Bulk density)

สุ่มตัวอย่างทุกๆ 3 ชั่วโมง ไปจนถึง 12 ชั่วโมง หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างทุกๆ 6 ชั่วโมง จนสิ้นสุดการทดลอง นำไปใส่ในภาชนะที่ทราบขนาด และปริมาตรให้พอดี แล้วจึงนำไปชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งดิจิตอลพิกัด 0.01 กรัม บันทึกค่าที่ได้ แล้วจึงนำไปคำนวณหาค่า Bulk density ตามสมการ (Rahman, 1995)

$$\text{Bulk density} = \frac{\text{น้ำหนักรวมของวัสดุ (kg)}}{\text{ปริมาตรรวมของวัสดุ (m}^3\text{)}} \quad (3.3)$$